

NYHETSBRÉV 5:2006

(Publicerat 2006-12-17)

I sin bok *Om det andliga i konsten* skriver den ryske konstnären Wassily Kandinsky om att han i sitt målande följde den inre nödvändighetens princip. Jag läste den boken för många år sedan och kände djup uppskattning av och affinitet med denna utsaga. Opportunistiskt sneglande är förstås ett effektivt sätt att sakta men säkert strypa de inspirationsflöden som man till äventyrs kan ha tillgång till.

Samtidigt är det ju lätt att säga att man skall vara sann mot sig själv eller komma med andra vackra proklamationer om konstnärlig och intellektuell integritet etc. Men att lydigt följa det ens inre bjuder kan i praktiken vara både riskabelt och så personligt exponerande att det känns näst intill omöjligt.

Utan alla jämförelser i övrigt kom jag att tänka på Kandinskys hållning när jag hade i en viss inre mening blivit tvingad att skriva föreliggande nyhetsbrev. Jag kände för ett ögonblick att jag längtade efter svalkan i att vara solitt politiskt korrekt. Och jag levde mig in i vilken underbar lättnad det skulle vara att kunna sjunga i den allmänna kören. Men efter ett tag stod det mig upp i halsen och jag bestämde mig för att trots ett stråk av fruktan för löje ändå sända ut detta nyhetsbrev till er mina kära prenumeranter (och dessutom som vanligt göra det tillgängligt för alla hemsidesbesökare). Jag har inte mist förståndet bara för att jag skriver om en märklig dröm som jag har haft. Jag lever bara i fler dimensioner än en, även om ni hittills mest har fått ta del av bulletiner från den intellektuella avdelningen.

I vilket fall som helst önskar jag av hjärtat er alla en riktigt God Jul och ett givande Gott Nytt År.

I. Det stora omvandlande tumultet – tolkningar av en politisk dröm

Natten före kungörandet av Sveriges nya regering hade jag en intensiv dröm som jag inte kan berätta i detalj av olika skäl som har med diskretion att göra. Den kretsade i huvudsak kring mitt möte med en känd opinionsbildare med distinkta borgerliga sympatier.

Efter lite inledande resonemang sade personen ifråga plötsligt att han var svårt sjuk, i praktiken döende. Han sa sig ha ett drygt år kvar att leva. Och så fort han hade sagt det förvandlades hans ansikte till något fullständigt groteskt. Ögonen svällde och kröp ur sina hålur medan ögonvitorna var mycket blodsprängda. Resten av ansiktet svullnade så att personen i fråga blev helt oigenkännlig. Hans hy var starkt rödaktig och såg sårig ut. Ansiktet var helt vanställt. Hans uppsyn var synnerligen skrämmande.

Så återgick dock det hela till det normala. Vi förde lite olika resonemang om hans syn på döden och en del andra frågor. Dessutom tog vi upp våra kalendrar för att boka en träff.

Min känsla när jag vaknade var, kommer den borgerliga regeringen att visa sitt sanna ansikte så fort. Och jag vet av tidigare erfarenheter att just den där uppvaknandekänslan kan ge en viktig vink om hur en dröm skall tolkas.

På ett intellektuellt plan uppfattade jag denna känsla som lätt besvärande eftersom jag ju bland annat i mitt förra nyhetsbrev (www.edris-ide.se/arkiv4-2006.html) lagt ner en del arbete på att försöka se vad som var bra med den borgerliga segern trots att jag på basis av mina historiefilosofiska analyser inte alls tror på dess ledstjärna. Så den fråga jag ställde mig var förstås om det måhända var så att mitt undermedvetna korrigerade mig?

Efter diverse funderande bestämde jag mig så för att besvara frågan med att drömmen inte i första hand handlade om en korrigerande utan om en komplettering. Och den drömtolkning som jag fastnade för efter den första dagens snabbanalys av i detta sammanhang både nämnda och onämnda detaljer var att om drömmen hade med verkligheten att göra så indikerade den rimligen svåra och i tiden närliggande problem både för regeringen och för dess politiska ideologi.

Så kom då Reinfeldts presentation av den nya regeringen. Och ur mitt drömperspektiv utvecklades denna situation på ett minst sagt fascinerande vis. Turerna kring vad diverse ministrar hade sysslat med som inte tålde medial belysning utvecklades åtminstone till en demaskering. Även om regeringsansiktet bakom den tillrättalagda retoriska masken inte kunde mäta sig med mitt drömansikte i groteskhet så kändes det hela ändå som en bekräftelse på att drömmen gestaltat något som står för dörren.

Jag bör kanske i sammanhanget påpeka att jag inte är en fullständig oskuld när det gäller sanndrömmar. Ett banalt exempel, som egentligen inte var en dröm, utspelades 2002 under fotbolls-VM i Sydkorea. När väckarklockan ringde för att jag skulle se morgonmatchen mellan Sverige och Senegal vaknade jag fullkomligt badande i en känsla av att Sverige skulle förlora. Den var otroligt stark och kändes så sann att den helt förstörde matchen för mig. Sverige tog ledningen och jag noterade bara förstrött, jasså de tar ledningen. Så kom de två Senegalmålen. Och när Sverige forcerade hårt för att försöka kvittera så kunde jag inte uppbringa ens en anstrykning till hopp om att det skulle lyckas. Och det gjorde det inte heller.

Den dröm som jag nu skriver om är betydligt mer komplex. Och det är inte uppenbart vad den syftar på. Men jag vill ändå dela med mig av den eftersom den känns djupt sann även om den förstås är en symbolisk gestaltning av ett budskap.

Den tolkning som hittills har växt fram har två nivåer. En nationell nivå relaterad till att regeringens och den borgerliga ideologins sanna ansikte kommer att uppenbaras, och att detta inte kommer att vara en vacker syn. Jag tror emellertid inte att detta uppenbarande kommer att enbart vara en följd av regeringsbeslut utan jag tror att det som kommer att utlösa det hela är att internationella kriser kommer att inträffa som är av den dignitet och den omfattning som krävs för att inte bara den svenska regeringens handfallenhet och ideologiska tomhänthet skall bli plågsamt uppenbar utan att samma öde kommer att vederfaras alla regeringar som sjunger i samma ideologiska tonart. Och i synnerhet behöver USA vara djupt inbegripen i krisen i sin egenskap av den rådande

utvecklingsordningens främste väktare. På sätt och vis tror jag att demaskeringen kommer att symboliskt sett bli lika patetisk och dramatisk som när Ceausescus regim brakade samman när kommunismen kom till vägs ände.

Vad drömmen däremot saknade var indikationer om vad det är som kommer att utlösa uppenbarandet av det ”sanna ansiktet”. Och det har med all sannolikhet sin förklaring i att jag inte drömmer om sådant som jag redan ”vet”. Alla som är regelbundna läsare av mitt nyhetsbrev inser att det jag menar vara vår nuvarande samhällsforms verkliga akilleshäl är det ekonomiska systemets funktion. Och då menar jag faktiskt inte första hand dess miljökonsekvenser även om dessa är allvarliga nog, utan framför allt dess fostrande av en materialistisk egoism som göder omättningsbara begär och orättvisor när det gäller levnadsvillkoren som är fullt ut lika groteska som det groteska ansiktet i min dröm.

Den borgerliga regeringen har ju också – i sitt hörn av världen – resolut satt igång arbetet för ökade orättvisor försåtligt motiverade som den enda möjligheten att övervinna svårigheterna förknippade med arbetslöshet och annat utanförskap. Man sätter enligt min mening i retoriken en medkänslans mantel på en politik som i praktiken kommer att ha motsatt verkan.

Jag skall inte nu fördjupa mig i analyser av brister i denna politik utan låt mig bara säga att jag tror att min dröm indikerar att ”framgången” för denna strategi kommer att bli kortvarig. Alltså kortvarigare än vad jag själv har trott med ledning av mina mera intellektuella analyser. Att det alltså kan vara så att drömmen säger att vi står inför den kapitalistiska ekonomins ”stora omvandlande tumult” och att detta kommer att dra med sig den svenska regeringen.

Den tanken var jag redan inne på då jag i slutet av efterordet i pocketupplagan av *Den vise VD:n* skrev om den ”stora bristningen” i den nuvarande utvecklingsordningen och om min känsla att den närmar sig. Jag framförde också min förmodan att den kommer att bryta den förtrollning som utövas av den ideologi som motiverar och rättfärdigar vår nuvarande vilda utvecklingsgalopp. Och därmed öppna möjligheter för ett samhällsbygge utifrån principer som tar fasta på det bästa hos människan.

Drömmen kompletterar dessa tankar med en precisare tidsangivelse, och dessutom antyder den trots sin groteskhet en möjlighet av att goda tider stundar efter den ögonöppnande krisen. Drömmen slutade ju i viss mening ”lyckligt” och i en känsla av att ”tillfrisknandet” kanske ändå var möjligt. Min känsla är i varje fall att de insikter som behövs för att bedriva en framsynt politik finns företrädna bland olika människor i vårt land (och naturligtvis även i många andra länder) som väntar på att spelplanen skall fundamentalt förändras så att det går att göra det som behövs. Och därför menar jag att det på ett djupare plan inte finns någon anledning till rädsla. Den kan ju komma smygande om man tror att avslöjandet av det groteska ansiktet behöver utlösas av skeenden av motsvarande groteskhet på det konkreta planet. Men så behöver det inte vara. Som jag ser det nu är skådandet av det groteska ansiktet i själva verket ett sätt att symboliskt beskriva avslöjandet av en illusion. Vi har stått länge inför det groteska ansiktet, fast vi leker ännu i stor skala blindbock med oss själva och låtsas att det vi står inför inte ser ut som det gör.

Därför menar jag att min dröm djupast sett handlar om att vi snart kommer att sluta med detta vårt självbedrägeri. Något kommer att katalysera detta genomgripande perspektivskifte, men detta något behöver inte i sig vara så dramatiskt. Det behöver bara vara tillräckligt tydligt. Och därför kommer formatet på det ”stora omvandlande tumultet” eller den ”stora bristningen” med all sannolikhet att vara ett mått på styrkan i vårt fasthållande vid en överspelad och nu i realiteten grotesk utvecklingsmodell.

Sedan är det ju en annan fråga vilka de politiska konsekvenserna blir i vårt land. Detta ämnar jag inte fördjupa mig i nu. Det får helt enkelt anstå. Men en sak som är av utomordentligt stort intresse i sammanhanget är förstås det förestående ledarvalet i socialdemokraterna. Och jag ämnar nu övergå till några reflektioner kring detta svårpenetrerade ämne.

II. De nödbedda ledarkandidaterna

Turerna inom socialdemokratin för att finna ett framtidsdugligt ledarskap är fascinerande. Nödbeddetspiruetterna blir allt konstfullare. Och hur det hela kommer att falla ut är mycket svårbedömbart.

Själv har jag inga inblickar i hur de interna diskussionerna går och därför är jag helt hänvisad till det som framgår av medias rapportering. Mitt bidrag till den socialdemokratiska motsvarigheten till det som på sin tid kallades kremlologi blir först några reflektioner kring personer som förekommit eller förekommer i diskussionen om tänkbara ledare för socialdemokraterna. Och därefter ämnar jag komma med några korta tankar om vilket ledarskap jag anser att socialdemokraterna skulle behöva.

Men först personreflektionerna.

Margot Wallström. Uppenbarligen partimedlemmarnas favoritkandidat. Hon får den tvivelaktiga rollen att vara mottagningskärm för medlemmarnas projektioner av sin längtan efter en frälsare. Och hittills har hon med viss skärpa understrukt sin ovilja att ställa sig till förfogande. Detta är måhända en klok hållning för jag tycker mig i varje fall uppfatta att hon inte verkar ha den viljekraft som krävs och att hon dessutom verkar sakna den omedelbarhet som kan krävas för att verkligen ”frotteras” med medlemmarna i partiet. Det finns något av ”grubbel och suck” i hennes utstrålning som gör att förmågan till inspirerande och förnyande ledarskap kan ifrågasättas. Men samtidigt så skulle hon kanske om hon ”kröntes” visa sig kapabel att öppna upp nya dimensioner av sin varelse som hon tidigare inte visat att hon är i besittning av eller ens är medveten om. Jag håller det i varje fall inte för helt uteslutet.

Mona Sahlin. Verkar segla upp som något av favorit om den stora favoriten Margot W. står fast vid sitt nej. Detta tycker jag verkar bekymmersamt för partiet. Mona Sahlin har helt enkelt aldrig återfått skärpan efter Tobleroneskandalen. På det personliga planet känns hon som att hon har fullt sjå att hålla reda på sig själv, och som politisk varelse tror jag att hon känner att hon har tappat tron på sin intuition. För mig känns hon som att hon är tilltufsad och osäker bakom en professionell politisk mask.

Carin Jämtin. Göteborgs starke man Göran Johansson höll tidigt upp sin välsignande hand över Carin Jämtin. Något som omedelbart fick mig att tro att hon var körd. Inte så att hans omdöme är extraordinärt dåligt utan bara därför att han knappast har en nationell pejling på partiet. Han är och förblir en utmärkt Göteborgssosse. Som person verkar Carin Jämtin vänlig och sympatisk, men den fråga jag ställer mig är om hon kan hålla en linje när hon sätts under press? Vet hon verkligen vad hon vill? Därför tror jag att det är bra att hon prövar sina politiska färdigheter i Stockholms kommun, och så får det bli en senare fråga hur långt hon kan gå i partiets makthierarki.

Wanja Lundby-Wedin. Har inte kommit in i centrum av kandidatdiskussionen, men nämns ibland. Hon har dock tydligt markerat att hon föredrar sin LO-post och detta förtjänar förmodligen att tas på allvar. Som person känns hon positiv, som en enkel, ja nästan oskyldig och rättfram natur. Om hon har den låga tyngdpunkt och viljekraft som krävs för att hålla en fast linje känns mera osäkert. Men skulle partiet kunna börja avlägsna sig från sitt auktoritära maktutövande skulle hon kanske kunna med rätt rådgivare vara en ledare som fick mycket uppskattning av s.k. vanligt folk.

Morgan Johansson. En del personer på vänsterkanten inom socialdemokratin för fram hans namn. Enligt min mening väger han dock för lätt. Känns slutet och kan knappast vara bärare av en socialdemokratisk förnyelse. Kan väl fortsätta sin ministerkarriär om och när socialdemokraterna återtar makten, men känns annars för mig mest som ett kommunalråd.

Thomas Bodström. Min enda kommentar i det här fallet är att det inte räcker att se bra ut. Och han ser sig säkert inte själv som en seriös kandidat. Skulle inte förvåna mig om han är på väg bort från politiken.

Per Nuder. Har den stora nackdelen att han anses vara Göran Perssons favorit, och dessutom är han obestriddligen av manligt kön. På mig gör han ett visserligen relativt ungdomligt och en smula lättviktigt intryck, men samtidigt framträder en skarp intelligens och dessutom har han ett visst ljus över sig. Men det jag frågar mig är förstås om han verkligen kan på ett vitalt sätt leda en folkrörelse i omprövningstider. Om han har den bredd och det klangdjup i sin person som gör att han kan tjänstgöra som en ”container” för komplexa kollektiva förnyelseprocesser. Men ju mer jag kontemplerat över honom desto mer tycker jag mig ana hans potential. Det jag känner är att det kan vara lite av Olof Palmemönstret som verkar i honom. Olof Palme var ju en mycket komplex person som väckte starka reaktioner av kärlek och hat. Det som mest fascinerande med honom var att han delvis fungerade som en fixeringsbild. Folk såg vad de ville se. Och förklaringen till det var troligen att Olof Palme besatt stora djup som person. Han var inte bara en intelligent och kunnig person som dessutom var en inspirerande folktalare, utan han hade också en fascinerande svärta och ett slags utstrålning av att det aldrig gick att helt pejla hans djup eller att få grepp om honom. Det fanns alltid något som gäckade. Jag menar inte att Per Nuder har denna karaktär. Han känns mera som en kunnig byråkrat. Men min känsla är att det kan vara så att han skulle kunna växa betydligt om han så att säga kröntes till ledare. Att han då skulle kunna visa sig besitta en del av de

egenskaper som Palme hade, men med större grad av ljus och renhet så att han inte skulle behöva riskera att väcka så mycket hat och vrede. Men samtidigt kanske hans Perssonlydnad varit för långvarig och stark så att denna möjlighet ”täppts igen”.

Summan av mina personanalyser – tagna som de är ”ur luften” i den meningen att de varken bygger på inblickar i hur resonemangen går i viktiga socialdemokratiska kretsar eller på personliga erfarenheter av och möten med personerna ifråga – leder till slutsatsen att jag tror att tre personer med olika reservationer skulle kunna vara kapabla att leda socialdemokraterna, dvs. Margot Wallström, Wanja Lundby-Wedin och Per Nuder. Vem som är bäst lämpad i nuvarande politiska situation är dock mycket svårbedömbart.

För egen del hoppas jag framför allt att den som slutligen blir vald skall komma att visa sig vara vuxen att spela en ledande politisk roll efter det ”omvandlande tumult” som jag tror att min ovan redovisade dröm aviserar. Och det betyder bl.a. att han eller hon bör ha en ny och icke-auktoritär ledarstil (här är Ingvar Carlsson ett föredöme i synnerhet när det gäller det interna regeringsarbetet) som gör det möjligt för människor både inom partiet och i hela vårt land att växa med de utmaningar vi står inför. Vi talar så vackert om demokrati, men vår demokrati är bara en tunn fernissa av formella procedurer som naturligtvis är värdefulla men som på intet sätt har kraft att frigöra de skapande möjligheter som vi människor är kapabla att uppvisa om vi får verka i ett maktmissbruksbefriat, konkret ansvarstagande och tillitsbaserat system. Som jag ser det måste alltså demokratin demokratiseras från grunden. Och då inte bara när det gäller det politiska livet utan minst lika viktigt är att penningens diktatur måste brytas och ersättas av reell demokrati.

Jag hoppas helt enkelt att den nye ledaren för socialdemokraterna skall ha den personliga resning som krävs för att i praktiken våga visa tillit till människorna både i partiet och i landet som helhet.

Dessutom behöver den nye ledaren vara kapabel att få partiet att dansa med i och bidra till den skapande och genomgripande omdaning av spelreglerna för det ekonomiska systemet (både lokalt och globalt) som är nödvändig för att vi på ett reellt sätt skall kunna bygga ett långsiktigt hållbart samhälle. Men där har ju socialdemokraterna redan lagt en viss grund genom sina mer eller mindre halvhjärtade försök att formulera en vision om ett grönt folkhem. Efter det stora omvandlande tumultet torde denna vision vara möjlig att både väsentligt tydliggöra och förverkliga.

III. Två små tips

Noden AB (www.noden.se) ger varje vecka ut ett kostnadsfritt nyhetsbrev – *Veckan som gick (VSG)* – om vilket de själva säger ”att få de bästa artiklarna från SvD, DN, Harvard Business Review, MIT Management Journal, Business Week, Times, Axess mm mm i mailen varje fredag underlättar uppenbarligen tillvaron för många chefer, konsulter och personalmänniskor. Kul tycker vi! Antalet prenumeranter växer hela tiden, och har nu passerat 3000-strecket. VSG läses idag också i Indien, Australien och USA...”. Varje nyhetsbrev innehåller också ett boktips med författarintervju på podradio och vecka 41 var det en intervju

med mig rörande min senaste bok ... *men vad går det ut på egentligen – livet alltså*. Detta är med andra ord en prenumerationsvärdig publikation.

När jag nu ändå är i rekommendationstagen så tycker jag dessutom att mina egna böcker är utmärkta som julklappar. Finns de inte i bokhandeln eller om det redan är för sent att beställa dem via internetboklådorna så går det alltid att beställa direkt från mig www.edris-ide.se/bestall.html. På hemsidan angivna priser gäller även om jag i denna juletid skickar dem med A-post för snabbast möjliga leverans.

IV. Öppet brev till påven

För er som är intresserade av den fortsatta debatten kring påvens syn på islam, som jag berörde i mitt förra nyhetsbrev, vill jag bara nämna att 38 ledande muslimska lärde har skrivit ett öppet brev till påven. Detta kan läsas i sin helhet på www.islamicmagazine.com.